

Mkb: Het ergste komt nog, maar niet voor iedereen

De coronacrisis richt grote schade aan in het mkb. Ondernemers roepen accountants te hulp, maar onheil kunnen zij nauwelijks keren. Het jubileumwebinar van de NBA over het mkb schetste op 11 november 2020 de harde werkelijkheid. Toch is er ook perspectief.

» [Download dit artikel \(pdf\)](#)

» [Download het hele nummer \(pdf\)](#)

Henk Vlaming

Springlevend: balanceren en laveren

Na het krimpjaar 2020 kan het faillissementen gaan regenen. De werkloosheid piekt mogelijk tot tien procent. Dat schrikbeeld kan zomaar werkelijkheid worden, aldus columnist en econoom Mathijs Bouman tijdens het NBA-webinar over het mkb. “Veel mensen dachten dat 2008 en 2009 de grote crisis van hun generatie vormden. Kwartaal op kwartaal was er krimp, wel 4,5 procent in het eerste kwartaal van 2009. Maar in 2020 bedroeg de krimp 8,5 procent in het tweede kwartaal, nadat het eerste kwartaal ook slecht was. Deze crisis is veel dieper dan de financiële crisis.”

Negenhonderd accountants hadden zich ingeschreven voor het mkb-webinar ‘Balanceren & Laveren’, onderdeel van het jubileumprogramma ‘Springlevend’. Zij hoorden hoe hard het mkb nu al wordt geraakt door de crisis. “Soms zitten klanten aan tafel te huilen omdat ze het ook niet meer weten”, zei Steef Visser, partner bij Visser & Visser en voorzitter Commissie MKB van de NBA.

Denyse Davelaar van CROP noemde de huidige periode hectisch. “Vakinhoudelijk gezien heel interessant, maar lastig voor ondernemers.” Ze vertelde over ondernemers die moeite hebben om tijdig op de stopknop te drukken. “Ze hebben zo lang gebouwd aan hun kindje, ze zien nog kansen. Maar als je een bedrijf treft waar de omzet niet meer herstelt en dat niet creatief genoeg is om nieuwe stappen te zetten, ga dan het gesprek aan. Doorgaan en een hele hoge schuldpositie opbouwen is zinloos. Begin op tijd met afbouwen, dan kan de ondernemer gefaseerd stoppen en hoeft niet per definitie ook privé failliet te gaan.”

Luisterend oor

“Het is belangrijk om nu de financiële huisarts van ondernemers te zijn”, voegde Anja Bast van Flynth daaraan toe. “Zij moeten hun vragen aan ons kunnen stellen, ook als wij niet meteen antwoorden hebben. Dan zoeken we het uit en bellen terug. Het is onze objectiviteit die voor ondernemers het verschil maakt. We bieden een luisterend oor, maar stellen ook de kritische vragen. Hoelang wil je als ondernemer nog doorgaan?”

Dat de accountant ondernemers door deze moeilijke periode heen helpt, valt in goede aarde in het mkb. “Waar halen we in de sector de meeste steun vandaan? Van de accountant”, zei Bovag-directeur Peter Niesing. Hetzelfde compliment kwam van Marcel Evers van INRetail, de brancheorganisatie voor non-food retail. “De accountant is onze belangrijkste adviseur. Bijvoorbeeld bij de vraag of we teruggaan naar het oude normaal, als de crisis onder controle is. Of zijn de tendensen in onze sector blijvend?”

Antwoorden op dit soort vragen zijn er niet altijd. De accountant kent de weg nog niet in deze crisis, legde Anja Bast uit. “Het was voor ons navigeren in de mist. Regels veranderden waar we bij stonden. Sommige regels waren alweer achterhaald voor ze bekend werden gemaakt.”

Soms schieten regels ook hun doel voorbij, vertelde Peter Niesing. “Bijvoorbeeld voor bedrijven die weliswaar omzet houden, maar waar de marge verdwijnt. Die gaan het niet redden, maar steun kunnen ze niet aanvragen. Ze vallen buiten de boot, zonder dat dit de bedoeling is.”

Voortdurend doemen nieuwe vraagstukken op, ook voor accountants. Een daarvan is de controle van de NOW-steun, aldus Anja Bast. “Dat zijn substantiële kosten die moeten worden opgebracht door de ondernemer die het al zo moeilijk heeft.” Vanuit het virtuele publiek kwam de suggestie om de NOW-controles te schrappen bij wijze van lastenverlichting. Het idee vond weinig instemming van de sprekers: controles skippen betekent een beloning voor oplichters en fraudeurs. Anja Bast: “De overheid wil helpen, de ondernemer wil geholpen worden, de burger kijkt mee en weet dat de hulp van zijn geld komt. Dan is het aan de accountant om er een stempel op te geven als de uitgaven verantwoord zijn geweest. Het moet heel duidelijk worden dat het zo werkt.”

Onvoorspelbaar

Dat ondernemers, accountants en economen worstelen met de crisis, komt omdat deze zo onvoorspelbaar is. “De coronacrisis gedraagt zich anders dan we zijn gewend”, aldus Mathijs Bouman. Uit onderzoek van McKinsey bleek dat 55 procent van de ondernemers failliet zal gaan. “Maar na de aankondiging van een coronavaccin kreeg ik een stapel nieuwe voorspellingen van banken en consultants, die opeens toch weer iets anders naar de toekomst waren gaan kijken. Dit is een vreemde recessie, die van buiten de economie komt. Economen hebben niet veel ervaring met dit soort situaties.”

Bouman wees op een aantal opvallende verschillen met vorige crises. “Zo zijn er nog bijzonder weinig bedrijven failliet gegaan in deze crisis. Het aantal faillissementen is zelfs op het laagste peil van deze eeuw beland.” Dat lage aantal faillissementen noemde hij gevaarlijk. “De overheid heeft geprobeerd bedrijven te laten overleven en dat is gelukt. Maar uitstel van belastingafdracht kan leiden tot grote schulden. Er zijn bedrijven die met overheidssteun wankelend als zombies in leven blijven. Hele ketens kunnen daar last van krijgen, want de overheid heeft voorrang bij het innen van schulden. Maar er moet nu wel aan de boom worden geschud.”

Een ander opvallend punt van de coronacrisis zijn de economische indicatoren die zich vreemd gedragen. “Indicatoren zoals het aantal gewerkte uren, de consumptie, het consumentenvertrouwen, het aantal vacatures zitten meestal bij elkaar in de buurt en ze ontwikkelen vaak dezelfde kant uit”, zo vervolgde Bouman. “Maar sinds het uitbreken van de coronacrisis zijn ze allemaal een andere kant opgeknald. Ze slaan willekeurig en ongelijk toe. Kijk naar de gemeente Haarlemmermeer, een donkerrood stukje op de kaart door de aanwezigheid van Schiphol. Daar is sprake van veertien procent krimp. We moeten wachten tot de indicatoren weer allemaal dezelfde kant op bewegen, dan kunnen we meer zeggen over een recessie, groei of herstel.”

Een derde verschil is volgens de econoom dat de overheid zich nu anders opstelt dan in voorgaande crises. Er zijn tal van regelingen waar ondernemers een beroep op kunnen doen, ook voor de langere termijn. “Neem het TOA, het Time-Out-Arrangement, dat geeft bedrijven de mogelijkheid van een tijdelijk diepe slaap, een halve schuldsanering, om na de crisis weer tot leven te komen zonder faillissement. Iets tussen doorgaan en stoppen in.”

Wisselend beeld

Het afwijkende karakter van de coronacrisis is goed zichtbaar in het mkb. Waar de ene ondernemer diep in de zorgen zit, floreert de andere, illustreerde Bovag-directeur Peter Niesing. “Alles kwam stil te liggen, we voorzagen een rampjaar voor onze ondernemers. Maar het beeld werd heel wisselend. We mochten niet op vakantie, daarom kochten mensen fietsen en motoren, dus kregen fiets- en motorhandelaren betere tijden. Omdat het openbaar vervoer stillag, steeg het aantal occasions. Maar verhuurbedrijven kenden slechte tijden, net als de autodealers. We zitten dit jaar tot nu toe op 280.000 nieuwe auto's, waar dat er normaal jaarlijks zo'n 430.000 zijn. Onderhoud en reparatie gingen ook lastig, want mensen durfden niet meer naar de garage te gaan.”

Ook in de retailsector heeft de coronacrisis verrassingen in petto, aldus retaildeskundige Marc Evers. “Voor de crisis waren we ervan overtuigd dat de vijftientig tot dertig grote steden de winnaars van de toekomst zouden worden. Maar in de coronacrisis zien we dat mensen lokaal gaan kopen en vindt er een revival plaats van middelgrote steden. Die is een belangrijke impuls voor de ondernemers daar.”

Prikkel tot verandering

Het webinar benadrukte dat de coronacrisis ook de prikkel kan geven tot verandering. Als de markt grotendeels stilstaat kun je als ondernemer meters maken door in je zaak te investeren, stelde Bouman. “Bijvoorbeeld in digitalisering, kennis en projecten waar anders nooit ruimte voor is. Kijk naar cafés en restaurants die dicht zijn, daar zijn ze druk bezig met tafeltjes schilderen en nieuwe kasten ophangen. Maak verder gebruik van de ruimte op de arbeidsmarkt. Voor de crisis mocht je blij zijn als je iemand vond, nu zijn er mensen beschikbaar die echt iets kunnen. Zorg daarom dat je de contacten legt, ook als je nu geen vacatures hebt.”

Niesing wees op garagehouders die nieuwe dienstverlening opzetten. “Ze halen auto's van klanten thuis op voor reparatie of onderhoud en bezorgen die daarna weer thuis. Evers wees op vastgoedeigenaren die winkelruimten gaan verhuren zonder vaste inventaris, waardoor het eenvoudiger in- en uitstappen is voor retailers. “Innoveren in deze tijd vraagt om netwerken, informatie ergens vandaan halen, naar buiten gericht zijn, plannen, budgetteren en presteren. Richt je business zo flexibel mogelijk in, niet voor vijf jaar. Voor sommigen is dit een zware tijd, maar anderen vinden het heerlijk om nu te ondernemen. De wereld ligt aan hun voeten, zo ervaren ze het.”

Terugkijken

Het webinar ‘MKB: Balanceren & laveren’, gehouden op 11 november 2020, was het tweede evenement in een serie online jubileumactiviteiten, met als thema ‘Springlevend’. Het webinar werd geleid door Simone van Trier. Sprekers waren Steef Visser (voorzitter NBA-Commissie MKB en ceo/partner van Visser & Visser), Anja Bast (directeur vaktechniek Flynth), Denyse Davelaar (director assurance & extern accountant CROP), Mathijs Bouman (econoom en journalist), Peter Niesink (algemeen directeur BOVAG) en Marcel Evers (manager Beleid en Onderzoek van INRetail).

Het webinar is terug te kijken via nba.nl/springlevend.

Hard getroffen sectoren

Door de coronacrisis zijn sommige mkb-sectoren uitzonderlijk hard getroffen, zoals de horeca, transport, cultuur, evenementen en de sekswerkbranche. Henk Vlaming bracht voor Accountant.nl de zorgen binnen een aantal branches in beeld en sprak met accountants die kennis hebben van die sectoren. De reeks artikelen is terug te vinden via accountant.nl/achtergrond.

Henk Vlaming is journalist.

GERELATEERD

NIEUWS | 19 oktober 2021

Bestuurders hebben volop vertrouwen in economische groei

Het vertrouwen in de economie onder managers en bestuurders neemt snel toe. Een ruime meerderheid (79 procent) voorziet in het komende jaar een omzetstijging. Ook... →

NIEUWS | 14 oktober 2021

KPMG kritisch over aanpak coronacrisis door kabinet

KPMG is zeer kritisch over de aanpak van de coronacrisis door het kabinet in het afgelopen halfjaar. →

NIEUWS | 14 oktober 2021

Financiële leiders G20 steunen belastingplan

Ministers van Financiën van de grote G20-landen hebben ingestemd met het herzien van de vennootschapsbelasting wereldwijd. →

NIEUWS | 12 oktober 2021

Mondkapesstichting Van Lienden schrappt onafhankelijke audit

De omstreden mondkapesstichting Hulptroepen Alliantie blijkt de toezegging om een onafhankelijke audit te laten uitvoeren te hebben geschrappt zonder daar ruchtbaarheid... →

DISCUSSIE | Opinie | 11 oktober 2021

De accountant en zijn rol in de QR-maatschappij

QR-codes zijn inmiddels overal, niet alleen op een corona-app. Gaat de QR-code ook prominent zijn intreden doen in de accountancy? →